

УДК.341.1/8

Л. Є. Стрельцов

аспірант

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,

кафедра цивільно-правових дисциплін

Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

ЗАХИСТ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ У ПРАВІ ВСЕСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В статті аналізується комплекс публічно-правових зобов'язань країн-учасниць Бернської конвенції та Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право у сфері авторсько-правового захисту комп'ютерних програм.

Ключові слова: комп'ютерна програма, Бернська конвенція, Договір ВОІВ про авторське право, авторське право, право інтелектуальної власності.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток інформаційних технологій зумовлює подальше вдосконалення і розповсюдження комп'ютерних програм та пристроїв, що приводяться в дію за їхньою допомогою, в усіх сферах життя людини. Програми продовжують бути цінним товаром, створення котрого потребує істотних зусиль, у зв'язку з чим права їхніх виробників потребують захисту. Зважаючи на прибутковість подібного виробництва, котре підлягає оподаткуванню, а також створення суттєвої кількості робочих місць та ряд інших факторів, подібний захист представляється в інтересах будь-якої держави. При цьому, враховуючи сучасні способи передачі інформації, для котрих географічні кордони виступають «умовністю», національно-правові засоби не представляються ефективними: регулювання повинно першочергово відбуватись на міжнародно-правовому рівні.

Серед міжнародних організацій, право котрих регламентує надання охорони комп'ютерним програмам, можливо виділити Всесвітню організацію інтелектуальної власності (далі — ВОІВ) та Світову організацію торгівлі. Також можна відмітити успішні зусилля по забезпеченню регіональної охорони названого об'єкта з боку ЄС. У той же час дослідження джерел права усіх названих організацій у даній сфері не представляється доцільним в рамках однієї статті, у зв'язку з чим зосередимось на праві ВОІВ як найбільш «класичному», котре багато у чому стало основою як для більш сучасних актів міжнародного права, так і для національних законодавств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання охорони комп'ютерних програм підлягало дослідженню у ряді вітчизняних публікацій, однак здебільшого у приватноправовому розрізі; підіймались питання удосконалення вітчизняного законодавства у даному напрямку; розглядалися можливі способи захисту програм з позиції виробника тощо. Серед авторів подібних робіт можна виділити: С. Р. Водорезову, С. А. Петренко,

О. Р. Полегеньку та ін. Аспекти ж зобов'язань, що витікають з угод ВОІВ, сьогодні аналізуються в основному у підручниках з права інтелектуальної власності і торкаються комп'ютерних програм лише «поверхнево». До такої літератури можна віднести, наприклад, підручники за авторством Н. MacQueen, С. Waelde, G. Laurie та А. Brown чи П. Б. Меггса та О. П. Сергєєва.

Постановка завдання. У даній статті досліджується механізм захисту комп'ютерних програм, передбачений угодами ВОІВ, аналізуються зобов'язання держав-сторін таких угод, звертається увага на ефективні аспекти та недоліки.

Виклад основних положень. Відповідно до міжнародного консенсусу, досягнутого наприкінці 80-х років минулого сторіччя, основною формою охорони комп'ютерних програм виступає авторське право. Означає це, що, допускаючи можливість надання охорони з боку права товарних знаків, нерозголошеної інформації, антиконкурентних дій та, у певних випадках, і патентного права, все ж міжнародно-правові акти першочергово пристосовані саме для надання авторсько-правового захисту програмам.

У системі права ВОІВ основним джерелом регулювання авторсько-правових відносин виступає Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (далі — Конвенція) [1]. На даний момент її учасницями виступають 166 держав, тобто майже усі світові держави, на котрі припадає вироблення чи продаж комп'ютерних програм. Держави-учасниці, відповідно до положень ст. 1, утворюють Союз для охорони прав авторів на їхні літературні і художні твори — так званий Бернський Союз. Ціллю Конвенції, відповідно до ч. 1 її преамбули, виступає надання ефективної й однакової (наскільки це можливо) охорони прав авторів літературних та художніх творів.

Відповідно до ст. 20 Конвенції, уряди країн Союзу мають право вступати між собою в спеціальні угоди, котрі надаватимуть авторам більш широкі права або іншим чином доповнюватимуть чи уточнюватимуть обов'язки конвенції (при цьому не суперечачи їм). До таких спеціальних угод і можна віднести Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право [2] (далі — Договір), прийнятий у 1996 році, що покликаний розповсюдити регулювання конвенції на більш сучасні об'єкти авторського та суміжних прав, у тому числі, і на комп'ютерні програми. Учасницями договору на даний момент виступає 88 держав.

У зв'язку із зазначеним для аналізу механізму міжнародно-правового захисту комп'ютерних програм, передбаченого актами ВОІВ, необхідно комплексно розглянути положення Конвенції та Договору. Окремо слід відмітити, що, незважаючи на тенденцію дослідження питань права інтелектуальної власності у розрізі приватноправових дисциплін, обов'язки, що витікають з названих актів, наділені публічно-правовим характером, покладаються вони на суб'єктів публічного права, котрі виступають суверенними членами міжнародної співдружності, їх відносини мають природу не «вертикального» регулювання, а добровільного вступу в угоди з ціллю співробітництва.

Обов'язок надавати авторсько-правовий захист комп'ютерним програмам закріплений у положеннях ст. 4 Договору, де вказується, що захист програмам повинен надаватись як літературним творам в розумінні статті 2 Бернської конвенції. Слід відмітити, що положення названої статті Конвенції не надають визначення літературним творам, встановлюючи відкритий перелік подібних праць, при цьому чітко не розмежовуючи літературні та художні твори.

Норми Конвенції встановлюють два основних критерії охороноздатності праці: матеріальна фіксація праці (ч. 2 ст. 2) та місце її публікації чи національність автора (ст. 3). Зважаючи на те, що існування комп'ютерної програми, як представляється, неможливе без її матеріальної фіксації, звернемо увагу на останній критерій. Так, положення ст. 3 встановлюють ряд альтернативних вимог визнання роботи охороноздатним об'єктом: її автор є громадянином однієї з країн Союзу (ч. 1 п. а); автором є особа, що має місце свого звичайного проживання у країні Союзу; праця випущена у світ (у випадку комп'ютерної програми, певно, вірніше говорити «створена») вперше у країні Союзу або одночасно у країні Союзу та іншій країні. Однак, беручи до уваги те, що до Союзу на сьогоднішній день входить більша частина країн, що виробляють програми, представляється, що обидва встановлені Конвенцією критерії розповсюджуються на переважну більшість програм, тому подальше їх дослідження є недоцільним.

Звернемося, натомість, до спеціальних критеріїв охороноздатності, що встановлюються Договором. Відповідно до положень ст. 4 охорона надається незалежно від способу або форми їх вираження, при цьому, згідно з узгодженими заявами щодо статті 4, сфера захисту комп'ютерних програм відповідно до даної статті співпадає з відповідними положеннями Угоди ТРІПС. При цьому положення ч. 1 ст. 10 угоди ТРІПС вказують на зобов'язання надавати захист програмам у вихідному чи об'єктному коді [3]. На даному етапі розвитку інформаційних технологій комп'ютерні програми як такі існують у двох названих формах, тобто подпадають до кола охороноздатних об'єктів відповідно до положень як ТРІПС, так і Конвенції/Договору.

Говорячи про критерії надання охорони, слід звернути увагу і на норми ст. 2 Договору, котрі вказують, що охорона авторських прав поширюється на форму вираження, а не на ідеї, процеси, методи діяльності або математичні концепції як такі. Таке положення є відображенням загального принципу авторського права — захист вираження роботи, а не ідей, що стоять за нею [4, с. 48]. Назване має пряме відношення до комп'ютерних програм, виключаючи з кола охороноздатних об'єктів алгоритм програми, тобто, надаючи захист не алгоритму, що стоїть в основі програми, а формі його вираження: тобто конкретній програмі, що реалізовує алгоритм або їх сукупність.

У той же час приписи Договору та Конвенції, принаймні прямо, не врегульовують один із основоположних критеріїв надання авторсько-правової охорони — оригінальність праці. Слід відмітити, що встановлення уніфікованого визначення оригінальності праці на всесвітньому рівні є не-

можливим на даний момент, зважаючи на різні стандарти оригінальності, закріплені у різних правових системах. Так, наприклад, у ЄС закріплений відносно низький рівень оригінальності: особисте інтелектуальне творіння автора [5, ст. 1.3.], а відповідно до законодавства та судової практики США оригінальність комп'ютерної програми визначається шляхом встановлення двох ознак роботи: незалежне створення автором (протиставлене копіюванню з інших робіт) та наявність, принаймні, мінімального ступеню творчості [6, с. 692]. Все ж, хоча уніфікація є неможливою, доцільним є принаймні гармонізоване відображення даного критерію у положеннях досліджуваних актів.

Досліджуючи захист комп'ютерних програм відповідно до актів ВОІВ, необхідно торкнутись питання щодо строку такого захисту, котре у відношенні до даного об'єкту має певну дискусійність. Так, відповідно до положень ч. 1 ст. 7 Конвенції загальний термін охорони творів, що підлягають авторсько-правовому захисту, становить увесь час життя автора і п'ятдесят років після його смерті. У той же час згідно з нормами ч. 6 названої статті країни Союзу мають право встановлювати термін охорони, що перевищує терміни, передбачені попередніми пунктами. Втім у будь-якому разі термін охорони конкретної праці визначається законом країни, у котрій вимагається охорона, однак він не може бути більш тривалим, ніж той, що закріплений у законодавстві країни походження твору.

Хоча такий термін є адекватним для «традиційних» літературних чи художніх творів, слід враховувати суттєву різницю між їхньою природою та природою комп'ютерної програми. Якщо перші мають, в основному, естетичну цінність, тобто направлені вони на задоволення естетичних потреб, вони продовжують бути актуальними на протязі багатьох десятиріч, сторіч або навіть завжди, то комп'ютерні програми несуть цінність функціональну, їх можна прирівняти до інструменту, котрий дозволяє виконувати певну задачу. При цьому, зважаючи на стрімкий розвиток інформаційних технологій, представляється, що програми втрачають актуальність та комерційну цінність на протязі десятиріччя чи навіть коротшого періоду. У зв'язку з цим термін захисту у мінімум п'ятдесят років після смерті автора видається значно довшим, ніж необхідно для реалізації авторських прав, та може суперечити положенням преамбули Договору у частині «збереження балансу між правами авторів та інтересами широкої публіки».

Перейдемо до розгляду конкретних обов'язків по захисту програм, котрі досліджувані акти накладають на держави Союзу. Поряд із загальним обов'язком надавати захист, передбаченим положеннями ст. 4 Договору, спеціальні обов'язки можливо умовно поділити на дві категорії: обов'язки з надання авторам ексклюзивних прав та обов'язки зі встановлення заходів реалізації названих прав.

У зв'язку з тим, що відповідно до формулювання відміченої ст. 4 Договору захист програмам надається аналогічно до захисту літературних творів, можна зробити висновок, що авторам програм повинні надаватися ті ж права, що надаються авторам літературних праць згідно із положеннями Конвенції. Ключовим виступає передбачене положеннями ст. 9.1 Конвен-

ції право на відтворення — виключне право дозволяти відтворення творів будь-яким чином і в будь-якій формі [7, с. 54].

У той же час ч. 2 названої статті Бернської конвенції регламентує встановлення державою можливих виключень з ексклюзивного права шляхом проведення так званої «трьохетапної перевірки» [8, с. 57], котра полягає у встановленні: чи наносить таке виключення шкоду нормальному використанню твору; чи зачіпає воно необґрунтованим способом законні інтереси автора; чи дозволяється воно виключно у певних особливих випадках. За прикладом можливо звернутись до закону США про авторське право (Copyright Act), параграф 117 котрого передбачає виключення у разі копіювання програми як необхідний крок у утилізації програми чи для цілей архівації, або коли єдиною ціллю створення копії виступає обслуговування чи ремонт комп'ютеру [9, с. 73]. Представляється, що названі виключення відповідають обов'язкам Конвенції, оскільки не суперечать звичайному використанню програми, не призводять до надмірної шкоди законним інтересам власника прав та обмежуються певними особливими випадками.

Наступним правом, котрим повинні бути наділені автори програм відповідно до положень Бернської конвенції, виступає право на адаптацію (переробку) й інші зміни свого твору, передбачене ст. 12 Конвенції. Відмічається, що назване право витікає з вищезазначеного права на репродукцію [8, с. 82]. З правом на адаптацію перемешується і право на переклад, передбачене ст. 8 Бернської конвенції, при цьому «межі» такого перетину відносно комп'ютерних програм представляються нечіткими.

Положення Договору доповнюють коло названих ексклюзивних прав. Можна відмітити право на розповсюдження програми (ст. 6), тобто продажу або іншої передачі права власності на оригінал або її копію. Іншим «новим» правом, відповідно до обов'язків Договору, виступає передбачене ст. 7 право на прокат. Однак це право пов'язане з двома вимогами: комерційною природою прокату (ч. 1 ст. 7) та тим, що комп'ютерна програма виступає основним предметом прокату (ч. 2 ст. 7), тобто це право не розповсюджується на прокат, наприклад, автомобілю, система навігації котрого містить комп'ютерну програму. Також слід звернути увагу на те, що, відповідно до узгоджених заяв щодо статей 6 та 7, оригінали та копії, по відношенню до котрих реалізуються права на розповсюдження та на прокат, представляють собою записані екземпляри, які можуть бути випущені до обігу у вигляді матеріальних об'єктів. Представляється, що це відповідає технічним реаліям, оскільки розповсюдження примірників через електронні мережі, наприклад, шляхом «завантаження», не представляє собою передачу примірнику, а натомість на комп'ютері користувача створюється нова копія програми, тобто фактично відбувається не розповсюдження або прокат програми, а її відтворення.

Останнім ексклюзивним правом, пов'язаним з комп'ютерними програмами, надання котрого передбачено обов'язками Договору, виступає право на розповсюдження серед широкої публіки (ст. 8) через дротові або недротові засоби зв'язку, включаючи розповсюдження своїх творів серед широкої публіки у такий спосіб, що представники публіки можуть мати

доступ до таких творів у будь-якому місці і в будь-який час за їх власним вибором.

У той же час положення ст. 10 Договору вказують на можливість сторін встановлювати обмеження при наданні прав, що передбачені даним Договором, а також тих, що випливають з Конвенції, шляхом застосування вищезазначеної «трьохетапної перевірки»: окремі особливі випадки, відсутність завдання шкоди нормальному використанню твору та відсутність обмеження законних інтересів автора.

Окремо слід зазначити, що усі відмічені вище права можна віднести до економічних прав, а положення Конвенції встановлюють зобов'язання шанувати ще й моральні права автора — право бути визнаним автором праці та протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні цього твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, здатному завдати шкоди честі або репутації автора (ст. 6 *bis*).

Друга категорія обов'язків із захисту комп'ютерних програм, яка передбачена положеннями Конвенції/Договору, пов'язана зі встановленням механізмів реалізації чи захисту названих прав у національних законодавствах. Положення самої Конвенції у цій сфері відносно інших міжнародно-правових актів є базовими та вичерпуються в основному нормами статті 16.

Хоча відповідно до тексту конвенції «контрафактні примірники твору підлягають арешту в будь-якій країні Союзу...», не представляється точним розглядати це правило як прямий обов'язок держави за власною ініціативою накладати арешт на названі примірники, а скоріш — як створення умов (механізму) для автора вживати заходів для такого арешту відповідно до національного законодавства. Дана позиція підтверджується фахівцями [7, с. 97], котрі, окрім того, вказують на свободу держави щодо встановлення механізму, тобто делегування таких повноважень, наприклад, судовим чи митним органам. Необхідно відмітити, що, на думку спеціалістів ВОІВ, це право значною мірою вплинуло на існування у ТРІПС розвинених положень щодо заходів та процедур реалізації прав інтелектуальної власності, регламентованих ч. III названої угоди [8, с. 96].

Коло обов'язків по встановленню механізмів реалізації прав було дещо доповнене нормами Договору, зокрема, положення ч. 2 ст. 14 встановлюють зобов'язання передбачати наявність в національних законах заходів щодо забезпечення прав, які дозволяють ефективно протидіяти будь-яким актам порушення прав, передбачених Договором, включаючи термінові заходи для запобігання порушень та заходи як стримуючий засіб від подальших порушень. Хоча подібні обов'язки видаються «кроком вперед» у порівнянні з вищезазначеними положеннями Конвенції, необхідно відмітити, що у порівнянні з угодою ТРІПС регламентація відбувається на «поверхневому рівні»: не встановлюється детальний перелік можливих заходів та суттєві вимоги до їхнього застосування, з урахуванням інтересів як правовласників, так і осіб, чії права можуть порушуватись зловживанням досліджуваними механізмами. Єдиною вимогою до заходів є «ефективна протидія» правопорушенням, термін, який є оціночним, що не вбачається запорукою дієвого захисту комп'ютерних програм.

Слід відмітити, що правоволодільці комп'ютерних програм для захисту своїх авторських прав можуть звертатись до механізмів не тільки юридичного, але й технічного характеру. До останніх можна віднести, наприклад, засоби технічного захисту (пристрої або програми, що не дозволяють несанкціоновані дії щодо об'єктів захисту) чи засоби збереження інформації про управління правами (ідентифікація твору, автора, правоволодільця тощо). Слід відмітити, що положення Договору встановлюють обов'язки щодо охорони подібних заходів у нормах статті 11 та, відповідно, статті 12.

Зважаючи на те, що положення Конвенції та Договору містять обов'язки суверенних держав, наостанок необхідно розглянути питання забезпечення виконання таких зобов'язань. На жаль, саме цей аспект досліджуваних актів представляється їхнім «слабким місцем», внаслідок чого виникає питання щодо їхньої ефективності взагалі. Так, відповідно до ч. 1 ст. 33 Конвенції, спір між країнами Союзу щодо застосування Конвенції повинен, перш за все, вирішуватись шляхом проведення переговорів і лише потім може бути переданий для розгляду до Міжнародного Суду ООН (International Court of Justice). Однак, незважаючи на порушення режиму Конвенції, звернень до Міжнародного Суду з даного приводу, більш того, взагалі з приводу порушень міжнародних зобов'язань у сфері прав інтелектуальної власності, не відбувалось [10]. Дослідниками відмічається ряд причин цього, але їхній розгляд полягає за межами даної статті [10]. Можливо натомість привести порівняння з Органом врегулювання спорів Світової організації торгівлі, за допомогою якого було розглянуто майже 500 спорів, у тому числі, більш ніж 30 — у сфері прав інтелектуальної власності.

Більш того, згідно з приписами ч. 2 ст. 33 Конвенції, у момент її підписання чи здачі на зберігання ратифікаційної грамоти, або акту про приєднання, країна може заявити, що вона не вважає себе зв'язаною положеннями, відміченими у попередньому абзаці, тобто Міжнародний Суд не матиме юрисдикції розглядати спір за участю такої країни щодо порушення зобов'язань Конвенції. Таку можливість використав ряд країн, включаючи КНР, ефективність захисту прав інтелектуальної власності на території котрої, як відомо, ставиться під сумнів. Назване положення речей також вказує на низький рівень ефективності забезпечення виконання обов'язків досліджуваних інструментів.

Висновки. Комплексний аналіз положень Бернської конвенції та Договору ВОІВ про авторське право дозволив встановити, що механізм, передбачений даними актами, містить публічно-правові обов'язки у ряді сфер. Так, на держави-учасниці покладаються обов'язки встановлювати наступні ексклюзивні права авторів комп'ютерних програм: на відтворення, адаптацію, переклад, розповсюдження, прокат, а також моральні права. До іншої групи входять зобов'язання із забезпечення у національних правових системах заходів захисту або реалізації, з боку автора, вищезазначених прав: арешт контрафактної продукції, термінові та стримуючі заходи тощо. Однак у порівнянні з аналогічними обов'язками ТРІПС чи, наприклад, права ЄС, вони є занадто загальними, наприклад, не ставлять умов до названих

заходів, окрім «ефективності», не надають їхнього розгорнутого переліку тощо.

Також слід відмітити, що, встановлюючи критерії охороноздатності програми, норми досліджуваних актів не відмічають критерію оригінальності, одного з основоположних, відповідно до теорії авторського права. Іншим дискусійним моментом виступає строк захисту — якнайменше 50 років після смерті автора, що у випадку утилітарних праць, таких як програми, вбачається занадто довгим і не відповідає принципу збереження балансу між інтересами автору та широкою публіки. Останнім проблематичним аспектом досліджуваних інструментів видається відсутність ефективної системи забезпечення виконання їх обов'язків у порівнянні із зазначеними угодою ТРІПС та Директивою ЄС.

Усе вищезазначене вказує на необхідність поглиблених досліджень у даній сфері з ціллю вироблення можливих змін та доповнень до аналізованих актів та подальшого їх прийняття.

Список літератури

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів [Електронний ресурс] : Паризький Акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року; матеріали офіційного веб-порталу Верховної Ради України. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_051 — Назва з екрана.
2. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право [Електронний ресурс] : прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року; матеріали офіційного веб-порталу Верховної Ради України. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_770 — Назва з екрана.
3. Угода СОТ про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 р. [Електронний ресурс] : матеріали офіційного веб-порталу Верховної Ради України — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_018 — Назва з екрана.
4. MacQueen H., Waelde C., Laurie G., Brown A. Contemporary Intellectual Property. Law and Policy [Текст] / [H. MacQueen, C. Waelde, G. Laurie, A. Brown] — Oxford : Oxford University Press, 2011. — 1058 с.
5. On the Legal Protection of Computer Programs [Електронний ресурс] : Directive 2009/24/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 (Codified version); матеріали бази даних «EUR-Lex». — Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009L0024> — Назва з екрана.
6. Deene J. Originality in Software Law: Belgian Doctrine and Jurisprudence Remain Divided [Текст] / Deene J. // Journal of Intellectual Property Law & Practice. — 2007. — Vol. 2. — № 10. — P. 692–698.
7. Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (Paris Act, 1971) [Текст]. — WIPO, Geneva, 1978. — 229 с.
8. Руководство к договорам ВОИС в области авторского права и смежных прав [Текст] / ВОИС. — Женева : ВОИС, 2003. — 321 с.
9. Copyright Law of the United States and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code [Текст] / United States Copyright office. — Circular 92. — 12/2011. — 351 с.
10. Hertz A. Z. Intellectual Property Rights and International Dispute Settlement [Електронний ресурс] / A. Z. Hertz; матеріали веб-ресурсу «www.allenzhertz.com». — Режим доступу: http://www.allenzhertz.com/2010/10/intellectual-property-rights-and_07.html — Назва з екрана.

Л. Е. Стрельцов

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
кафедра гражданско-правовых дисциплин
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

ЗАЩИТА КОМПЬЮТЕРНЫХ ПРОГРАММ В ПРАВЕ ВСЕМИРНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

Резюме

В статье анализируется механизм авторско-правовой защиты компьютерных программ, закрепленный в положениях Бернской конвенции об охране литературных и художественных произведений и Договора ВОИС об авторском праве, являющегося специальным соглашением по отношению к ней. Рассматривается определение объекта охраны, которое в целом соответствует технической действительности, однако упускает закрепление критерия оригинальности программы, что представляется упущением с точки зрения теории авторского права. Также исследуется перечень эксклюзивных прав, которыми стороны соглашений обязуются наделить авторов программ, обращается внимание на возможные исключения. Акцентируются также слабые стороны механизма: относительно неразвитая система обязательств по закреплению в национальных системах средств защиты/реализации прав со стороны авторов, а также неэффективная система обеспечения исполнения обязательств Конвенции и Договора со стороны их участников. Отмечаются возможные направления дальнейших исследований.

Ключевые слова: компьютерная программа, Бернская конвенция. Договор ВОИС об авторском праве, авторское право, право интеллектуальной собственности.

L. E. Streltsov

Odessa I. I. Mechnikov National University,
The Department of Civil Law Disciplines
Frantsuzskiy boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

**PROTECTION OF COMPUTER PROGRAMS IN THE LAW
OF THE WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION**

Summary

The article analyzes the mechanism of copyright protection of computer programs, prescribed by the obligations of the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works and the WIPO Copyright Treaty, which is a special treaty in connection to the former. An examination of the definition of protection object allows to state that it generally corresponds to the technical realities; however, it evades establishing the criterion of originality of a work, which can be perceived from the point of view of the theory of copyright as an omission. Apart from that, the list of exclusive rights that parties to the agreements are obliged to grant to the authors of programs is researched, possible exceptions are pointed out. The weak points of the mechanism are discussed as well: namely the relatively undeveloped system of obligations concerning the establishment of enforcement measures of rights by the authors, as well as an ineffective system of enforcement of obligations resulting from the Convention/Treaty. Possible directions of further research are noted.

Key words: computer program, Berne Convention, WIPO Copyright Treaty, copyright, intellectual property rights.